

Metszősy Gabriella

Társadalmi innovációs szintek jellemzőinek és gyakorlati megvalósulásának vizsgálata

A társadalmi innováció napjainkban az élet minden területén jelen vannak (pl.: fair trade, hospice, távoktatás stb.). Az elmúlt két évtizedben megszámlálhatatlan társadalmi innováció magánszemélyeknek, szervezeteknek, alapítványoknak vagy éppen tágabb területen létrejövő mozgalmaknak köszönhetőek. Azon kihívások megoldásában való részvétel, melyek a társadalom meghatározott rétegeit érintik, aligha lehetséges a társadalmi innovációban való szélesebb körű részvétel nélkül. Ehhez szükséges azon jellemzők fejlesztése, melyek elengedhetetlen eszközei a társadalmi innováció megvalósításának, és ezen keresztül a társadalmi tanulás internalizációs folyamatának. A cikk a társadalmi innováció folyamatorientált megközelítésén keresztül mutatja be a szemlélet adaptálásának szükségességét, előtérbe helyezve az eltérő megvalósítási szinten lévő társadalmi innovációs jellemzők bemutatását, valamint konkrét esetpéldákkal világít rá a különböző szinten megvalósuló gyakorlatok támogatásának szükségességére.

*Kulcsszavak: társadalmi innováció, folyamatszemlélet, döntéstámogatás
JEL-kód: D85, O35*

<https://doi.org/10.32976/stratfuz.2020.13>

Bevezetés

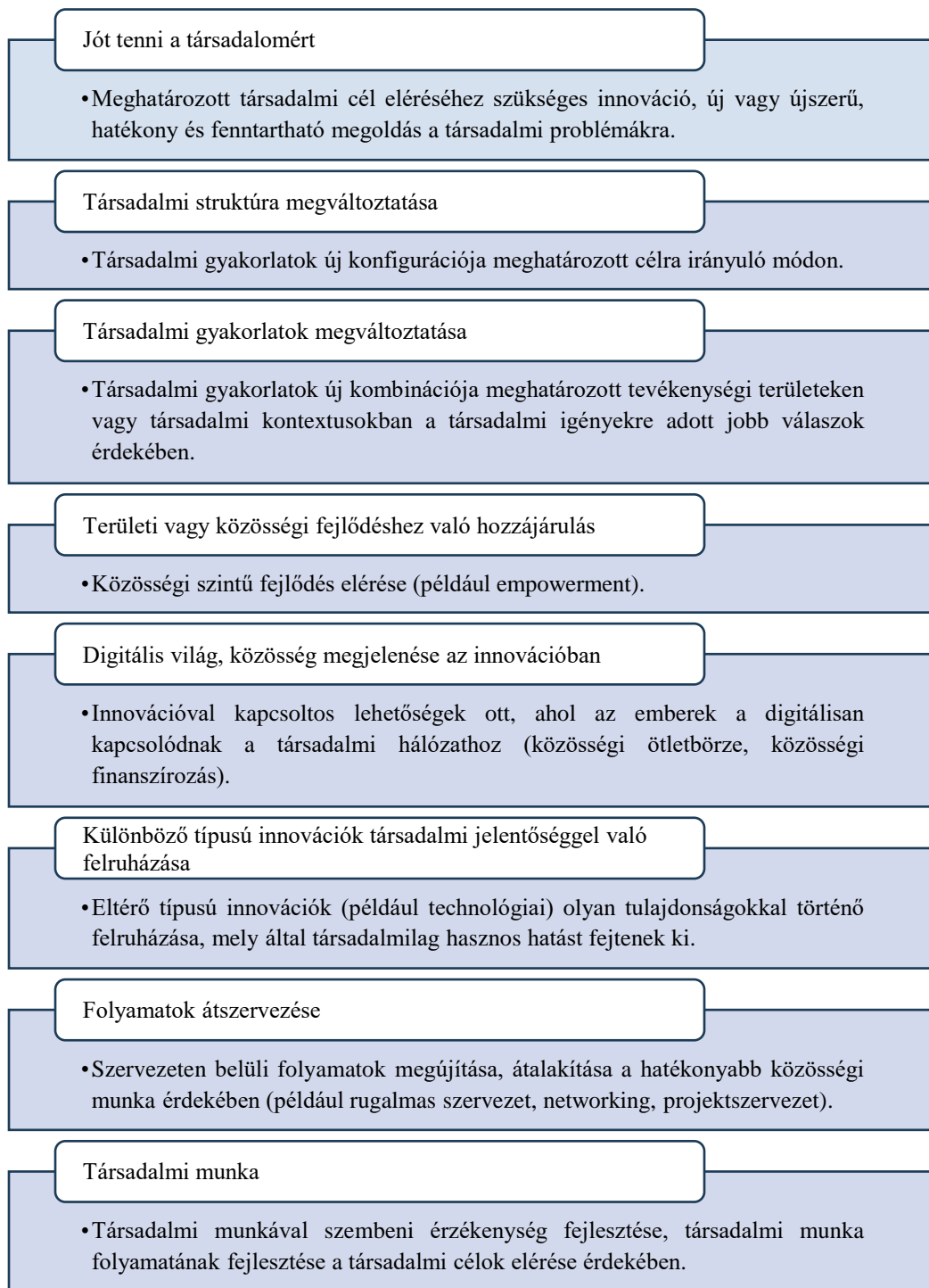
Az innováció a gazdaság fontos hajtóereje, napjaink globális társadalmi és gazdasági viszonyai versenytényezője. A Schumpeter által először használt fogalom sok tekintetben átalakult és kiegészült, de a lényege nem változott meg. Az innováció alapja valamilyen új elképzelés, ötlet vagy találmány, amely termékeken vagy szolgáltatásokon, esetleg az átalakított rendszereken keresztül kerül el a felhasználókhoz, akik így hatékonyabb, fejlettebb, kifinomultabb megoldásokhoz jutnak, s ezek révén jobban kielégíthetik szükségleteiket (Székely, 2013).

A társadalmi innováció elsősorban céljában tér el a hétköznapi értelemben vett innováció fogalmától, mert eredményei hasznosíthatóságának fő célpontja az emberek jóllétének növelése, melyet a gazdasági- és természettudományi innováció nem tud elégségesen ellátni. Vannak innovációs szempontból fejlett és kevésbé fejlett területek, így a társadalmi innováció célja elsődlegesen a periférikus területek lemaradásának csökkentése különböző eszközökkel.

A társadalmi innováció értelmezése kapcsán három kategória különíthető el (Dedijer, 1984):

- Eredmény alapú definíciók, melyek a „mit hozunk létre” kérdés eredményére fókuszálnak, így a létrehozott társadalmi innovációk megkülönböztetése az általa létrehozott új vagy újszerű norma, magatartás, hálózat, viselkedési minta, szervezet stb. alapján történik.
- Módszertanra, eszközökre fókuszáló definíciók, melyek a „hogyan hozzuk létre” kérdésre reagálnak, és az alkalmazott módszer, megközelítés alapján különböztetik meg a társadalmi innovációkat.
- Szándék alapú definíciók, melyek a „milyen szükséglet” kérdésre fókuszálnak. Középpontjában a változást előírányzó személy vagy a társadalmi fejlődésre összpontosító tevékenység áll.

A három kategória összeegyeztethető az input-transzformáció-output modell egy-egy fázisának jellemzőivel. A szándék alapú definíciók az input adatokra, a módszertanra, eszközökre fókuszáló definíciók a transzformáció szakaszában történő vizsgálatokra és megvalósításra, míg az eredmény alapú definíciók az output fázisában létrehozott értékre koncentrálnak. A különböző megközelítések részletezését tartalmazza az 1. ábra.



1. ábra: Társadalmi innovációs megközelítések

Forrás: Saját szerkesztés

Szakirodalmi áttekintés

A társadalmi innováció a jólét növelésének szükségessége által minden szinten jelen van. A globálisan megjelenő problémák megoldása is gyakorta helyi szintű kezdeményezéseken keresztül valósul meg kis lépésekben. Szükséges elkülöníteni a szervezeti, illetve települési szintű innovációs tevékenységeket (Benedek et al., 2016), azonban módszertani támogathatóság szempontjából, amennyiben egy meghatározott keretrendszer felvázolható a társadalmi innováció általános input-transzformáció-output modell általi leírására, lehetőség van közös eszköztár kialakítására, mely a társadalmi innovációval kapcsolatos döntések támogatásának egyik pillére lehet. A mezo és makro szintek közötti főbb különbségek és átfedések a társadalmi rendszer felépítéséből, a társadalom struktúrájából is adódnak, így a mezo szinten végzett vizsgálatok eredménye bizonyos korlátozások és kitételek mellett a makro szinten is alkalmazhatóvá válhatnak (Kocziszky-Veresné Somosi-Balaton 2015). Az egyes szintek főbb jellemzőit szemlélteti az 1. táblázat.

1. táblázat: Társadalmi innovációs szintek jellemzői

Innovációs gyakorlat kiterjedtsége	<i>Mikro</i>	Szervezet, család, kisközösség
	<i>Mezo</i>	Nagyközösség, település, régió
	<i>Makro</i>	Nemzet
Irányultság	<i>Mikro</i>	Meghatározott személyek csoportja
	<i>Mezo</i>	Meghatározott területen élők, vagy valamely jellemző alapján közösségbe tartozók
	<i>Makro</i>	Egész nemzetre kiterjedő
Kezdeményezés	<i>Mikro</i>	Bottom-up → top-down
	<i>Mezo</i>	Top-down ← → bottom-up
	<i>Makro</i>	Top-down → bottom-up
Ismertetőjelek	<i>Mikro</i>	Közvetlen érintettség, segítők közösség
	<i>Mezo</i>	Kollaboráció, társadalmi vállalkozás, társadalmi kapcsolatok változása
	<i>Makro</i>	Rendszerszintű, strukturált változás, egyéni és kormányzati szintű fejlődés, interdependencia

Forrás: Lin–Chen (2016) alapján saját szerkesztés

A társadalmi innovációs folyamat sikerességét több tényező befolyásolja, melyek a folyamat különböző szakaszaiban és a megvalósítás szintjein eltérő súllyal vannak jelen. A kemény tényezők legtöbbször már meglévő adatok alapján mérhetőek, így a megvalósításra gyakorolt hatások közvetlenül meghatározható, változásuk például érzékenységvizsgálattal kimutatható. Ezzel szemben a puha tényezők, bár fontos szerepet játszanak a folyamatban, nehezebben mérhető jellemzők, így hatásuk sem közvetlenül mutatható ki.

- Mikro, szervezeti szinten elsődlegesen a közösség, a tudás és a kockázatvállalási hajlandóság jelennek meg puha tényezőkként. A közösség összetartó ereje nagyban meghatározza az új lehetőségek megvalósítását, az összetartó közösség hamarabb tud eredményre jutni, hatékonyabb az ötletgenerálás és a megvalósítás. Az egyéni és a szervezeti tudás fejlettségi szintje a folyamat sebessége szempontjából döntő jelentőségű. Külső résztvevő számára ezen tényezők mértéke nehezen meghatározható és számszerűsíthető, így bizonyos mértékű kockázatot is jelent a jelenlegi tudás és közösségi erő becslése. A kemény tényezők között fontos szerepet játszik a földrajzi elhelyezkedés, a helyi gazdasági erő és a meglévő erőforrások. A földrajzi elhelyezkedés megjelenése leginkább hasonló földrajzi elhelyezkedésű szervezetekkel történő összehasonlítás során lehetséges,
- Mezo szinten már egy nagyobb közösség, település, régió vagy megye jelenik meg. A mikro szinten szerepet játszó tényezők a mezo szinten is jelen vannak, azok kiterjesztése történik meg. A puha tényezők köre kiegészül a hagyományokkal és a helyi kultúrával, identitással, míg a kemény tényezők az infrastruktúrával és az intézményi ellátottsággal,
- Makro, nemzeti szinten már a társadalmat befolyásoló tényezők is jelen vannak, így az adaptációs képesség, mely a társadalmi tanulás egyik alapeleme, és a különböző típusú tőkék jelenléte is meghatározó erő.

A társadalmi innováció fókusza az egyes dimenziók jellemzői alapján irányulhat:

- társadalmi kirekesztés enyhítésére, hatásainak csökkentésére,
- közösségi tevékenységek megvalósítására,
- egyes csoportok által végzett tevékenységek támogatására,
- kulturális, egészségügyi ismeretek növelésére,
- érzékenyítés, megelőzés támogatására,
- regionális fejlesztésre.

A társadalmi innováció irányultsága meghatározó tényező a folyamat egyes elemeinek vizsgálata során. Másfajta tudás bevonása szükséges egy kisebb közösség általi tevékenység támogatása érdekében, mint egy területi alapú fejlesztés megvalósítása során, így a folyamat kezdeti szakaszában szükséges ezen célok teljeskörű meghatározása (Kocziszky-Veresné Somosi-Balaton, 2017).

Jó gyakorlatok jellemzése

A jó gyakorlat olyan bevált módszer, mely egy meghatározott tevékenység, esemény, folyamat, cselekvés vagy eszközhasználat véghezvitelére hatékonyan és eredményesen alkalmazható és fenntartható, ezáltal továbbfejleszhető, valamint folyamata és eredményei dokumentálhatók. A jó gyakorlat meghatározása magába foglalja a megismételhetőség követelményét és a nagyszámú adaptálhatóság lehetőségét (Osborn–Caruso–Wolfensberger, 2011). A jó gyakorlat meghatározásához hat kritérium teljesülése szükséges:

- Hatékonyság és sikeresség: meghatározott cél elérésének leghatékonyabb módja, mely sikeresen alkalmazása során pozitív hatást gyakorol az egyénre vagy a közösség egészére,
- Környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból fenntartható: a jó gyakorlat összeegyeztethető a megjelenő igényekkel, különös tekintettel a hátrányos helyzetben lévő csoportok, települések, régiók alapvető szükségleteinek kielégítéséért tett

erőfeszítésekkel anélkül, hogy befolyásolná a jövőbeli igények felmerülésének lehetőségét,

- Technikailag kivitelezhető: a kivitelezés a jó gyakorlat alapja, így tanulható és implementálható folyamat kell, hogy legyen,
- Részvételen alapuló: a részvételen alapuló megközelítés elengedhetetlen a döntések meghozatalához és a közös felelősségvállalás megvalósulásához,
- Ismételhető és adaptálható: a jó gyakorlatoknak megismételhetőnek kell lennie, így azonos céllal rendelkező különböző szituációkban az adaptálhatóság biztosított kell, hogy legyen,
- Kockázatsökkentés: a jó gyakorlat hozzájárul az ellenállóképesség növeléséhez.

A megvalósított társadalmi innovációs akciók legtöbbje egyedi körülmények között valósult meg, melyek leképzése természetes környezetben teljeskörűen nem lehetséges. Így az adaptálhatóság vizsgálatához olyan súlyozási- és kritériumrendszer meghatározása szükséges, melyek figyelembe veszik az eltérő területi adottságokat, és a szükségletek meghatározása által a rendelkezésre álló erőforrások kihasználására törekedve tesznek javaslatot a megvalósítás irányára. Emiatt a társadalmi innováció folyamatának különböző szinteken történő értékeléséhez indikátorok definiálása szükséges, mely által a létrehozott eredmény mérhető, és az adaptálhatóság vizsgálható. A mérhető fejlesztés változója lehet a minőség, elégedettség, elfogadás, megértés, költségsökkentés és egyéb karakterisztikák.

A társadalmi innováció folyamatában szerepet játszó indikátorok meghatározásával párhuzamosan szükséges elvégezni az ismert már megvalósított társadalmi innovációs akciók értékelését. A jó gyakorlatok jellemzőinek és megvalósítási keretfeltételeinek feltárása alapot adhat az adaptálhatóság, illetve a fennálló módosító tényezők vizsgálatához. Ezen felül a jó gyakorlatok vizsgálata a tudásmegosztást is elősegíti, az ismételhetőség és adaptálhatóság, mint a jó gyakorlat meglétének egyik alapfeltétele, nehezen kivitelezhető a megfelelő dokumentáció nélkül. A jó gyakorlatok leírása során fontos minden olyan elem figyelembevétele, mely valamilyen mértékben hatással volt a folyamatra. Így minden olyan indikátorhoz kapcsolható tényező meghatározása szükséges, melyek megléte vagy hiánya sikerkritériumként vagy hibatényezőként lehet jelen a folyamat során (Katonáné Kovács-Varga-Nemes, 2017).

A társadalmi innovációs jó gyakorlatok jellemzésére használható dokumentációt szemléltet a 2. táblázat.

2. táblázat: Társadalmi innovációs jó gyakorlatok leírása

Elem	Meghatározás
<i>Dokumentációra vonatkozó elemek</i>	
Cím	A jó gyakorlat leírására használható rövid, tömör megfogalmazás
Dokumentum típus	A jó gyakorlat meghatározására használt forma, például tájékoztató nyomtatvány, esettanulmány, kézikönyv, irányelv, adatlap, napló, jegyzőkönyv, emlékeztető stb.
Dátum	A megvalósulás és dokumentálás idejének, időtartamának meghatározása
Szerző	A jó gyakorlathoz kapcsolódó dokumentáció készítője és elérhetősége
Célközönség	Kiknek íródott a dokumentum.
Célkitűzés	A dokumentáció szándéka, célja.
<i>Megvalósított akcióra vonatkozó elemek</i>	

Elem	Meghatározás
Lokáció / területi lefedettség	A jó gyakorlat földrajzi kiterjedtsége (ország, régió, megye, kerület, város, község, kisközség).
Bemutató	Kiinduló szituáció bemutatása, megoldásra váró kihívás leírása, alkalmazott jó gyakorlat összefoglalása, időbeli ütemezésének felvázolása.
Stakeholderek és partnerek	A jó gyakorlat célcsoportjának felhasználóinak meghatározása. A jó gyakorlatba bevont partnerek, intézmények, társulások leírása és részvételük okának meghatározása.
Infrastruktúra, erőforrások	Kiépített infrastruktúra, informatikai ellátottság, anyagi, tárgyi és humán erőforrás szükségessége.
Módszertani megközelítés	Milyen módszertani alkalmazások történtek a kiinduló állapotból a sikeres kimenetel megvalósításáig. A konkrét folyamat leírása.
Validáció	Visszajelzés a jó gyakorlattal szemben támasztott igényeknek való megfelelésről. Az érdekelt felekkel történő validáció folyamatának leírása.
Hatás	A jó gyakorlat megvalósítása által kifejtett pozitív (és negatív) hatások leírása. Életminőségben okozott eltérő vagy egyetemleges hatások.
Innováció és sikertényezők	A sikeres megvalósításhoz szükséges feltételek meghatározása (intézményi, gazdasági, szociális és környezeti).
Korlátok	Nehézségek, melyek a megvalósítás során felmerülhetnek, ezek kezelési lehetőségei, a megvalósítást akadályozó tényezők.
Tanulság	A jó gyakorlat fő üzenete, az általa megszerzhető tudás leírása.
Fenntarthatóság	A jó gyakorlat hosszútávú fenntarthatóságához szükséges tényezők meghatározása. Amennyiben releváns, hosszútávú költségvetés meghatározása és a költséghatékonyság feltüntetése, például szervezeti, társadalmi, gazdasági és környezeti haszon összehasonlítása a felmerült költségekkel.
Ismételhetőség	A jó gyakorlat kiterjesztésének lehetőségei, adaptálhatósága, a szükséges feltételek meghatározása.
Konklúzió	A jó gyakorlat hatásának és hasznosságának összefoglalása, alátámasztó dokumentáció.
Kontakt	Információkat biztosító személy elérhetősége.
Kapcsolódó források	Kapcsolódó információk elérhetősége, weboldal, fizikai cím, dokumentációk fellelhetősége.

Forrás: Colchester–Chao (2014) és Raveloson–Rajoelison (2014) alapján saját szerkesztés

A jó gyakorlatok dokumentálása elősegíti azok tipizálásának megvalósítását különféle tényezők mentén.

Esetpéldák

Mikro szint⁷

A Tisza-parti Élelmiszer-feldolgozó Szociális Szövetkezet és Dombrád Város Önkormányzata a társadalmi innováció helyi szintű kezdeményezésének keretében új termék megalkotását és társadalmi értékkel való felruházását tűzte ki célul. A helyi termék – fokhagyma – a közvetlen fogyasztáson kívül lehetőséget nyújt egyéb termék létrehozására is, melyek közül a viszonylag széles felvevőpiacra, azonban kevés iparági versenytárral rendelkező fokhagymakrém előállítására esett a választás. Az előállítás beindítása munkahelyteremtő erővel is bír, a szakmai megvalósítón kívül 4 fő állandó foglalkoztatását biztosítja, ezzel segítve a munkanélküli lakosság közösségbe való visszaintegrálódását. A létrehozott termék elsődleges felvevőpiaca a közösségi intézmények ellátói és az éttermek, így a termék hasznosulása is társadalmi értéket növel. Ezáltal a helyi termék létrehozásával megjelenik a helyi munkanélküli lakosság foglalkoztatása, erőforrások felhasználása, kapcsolatrendszer kiaknázása, ezzel lehetőséget teremtve a hálózatosodás megkezdéséhez is. A Tisza-parti Élelmiszer-feldolgozó Szociális Szövetkezet önkormányzati tagsággal rendelkező közfoglalkoztatás alapjain szerveződő szociális szövetkezet, melyeknek támogatása az Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (OFA) kiemelt kérdésköre is. A Szövetkezet által kijelölt célok megvalósítása és hosszútávú fenntarthatósága esetén a munkahelyteremtésen kívül a helyi termékek népszerűsítése, Dombrád város kapcsolatrendszerének fejlesztése és a lakóközösség jóllétének növelése is megvalósul.

Dombrád Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a Rétköz északkeleti részén található. A város lélekszáma a hozzá tartozó Kistiszahát lakosaival együtt 4481 fő. A Tisza-parti Élelmiszer-feldolgozó Szociális Szövetkezet Dombrád belterületén található, 2013-ban alapították „Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás” tevékenység végzésére. A Szövetkezet szerepel a Magyarország Kormánya által kiadott „Közfoglalkoztatás alapjain szerveződő Szociális Szövetkezetek” listáján, mely szerint kiemelten támogatandónak tekinthető. Az alaptevékenységükkel egybehangozóan a Szövetkezet jelenlegi célja olyan fokhagymakrém, mint végső produktum létrehozása és értékesítése, mely a piaci viszonyokból eredő követelmények és a fogyasztók által támasztott elvárások teljesítésére egyaránt képes, segítve a Szövetkezet formájából eredő megfogalmazott célok elérését.

A megvalósítás által nyújtott társadalmi értékek:

- Foglalkoztatási szint növelése, közmunkaprogramból átemelt 4 fő teljes időben foglalkoztatott munkavállaló. Emellett a kapacitáskihasználás növekedésével várhatóan újabb munkavállalók kerülnek átvételre a közmunkaprogramból,
- Közétkeztetésben (óvodák, iskolák, kórházak, idősek szociális étkeztetése) való részvétel (napi 10 000 adag ételhez szükséges ízesítő a Cigándi és Kisvárdai járásban),
- Kapcsolatrendszer kiépítése a környező településekkel az önkormányzat és a közétkeztetés révén,
- Társadalmi felelősségvállalás megvalósítása, szociális küldetés,
- Az alapanyagként szolgáló fokhagyma termesztése Dombrádon önkormányzati keretek között, közmunkaprogram segítségével történik, így az előállítás során 100%-ban helyi alapanyagot használnak,
- Az éttermeknek és magánszemélyeknek történő értékesítés által a fenntartáshoz és bővítéshez szükséges bevételek biztosíthatók.

A megvalósított akció, mint jó gyakorlat a helyi termék felhasználására épít. Az előállításához használt eszközöket Dombrád Város Önkormányzata biztosítja, a programot pedig a Belügyminisztérium kiemelten támogatja, melynek eredménye egy sikeres kimenet megvalósulása és a szociális szövetkezet megalapítása. Ennek elősegítése érdekében kiemelten

⁷ Az esetleírás során nyilvánosan elérhető adatok, valamint a Tisza-parti Élelmiszer-feldolgozó Szociális Szövetkezet marketingstratégiája kerültek feldolgozásra. Források: <https://www.dombrad.hu>; <https://www.ceginformacio.hu/cr9310069851>;

támogatják a közfoglalkoztatási program keretében beszerzett eszközök ingyenes, haszonkölcsön szerződés formájában történő átadását a szövetkezetnek. A jó gyakorlat alapkritériumait a vázolt eset teljesíti, a helyi termék létrehozása több esetben a mikro és mezo szintű társadalmi innováció alapja. A szociális szövetkezeti forma a megfelelő jogi kereteket is biztosítja, a fenntartást az önkormányzati támogatás és a lehetséges pályázatok köre is segíti. Helyi termék előállításának kivitelezésére több szociális szövetkezetet regisztráltak az utóbbi években, a kritikus pont ezek fenntarthatósága és önjáróvá válása, így a szükséges pénzügyi háttér megteremtése lehet kritikus tényező a fennmaradás tekintetében.

Mezo szint⁸

Trizs Község Önkormányzata elsősorban mezőgazdasági programjának és a helyi lakosok munkához juttatásának keretében végez társadalmi innovációs tevékenységet. Trizs község 208 fős lakosságával Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a Putnoki járásban található, Aggtelektől és az országhatártól 2 km-re. Az elhelyezkedés és a környező kistelepülések kevés lehetőséget nyújtanak munkavállalás szempontjából, így az önkormányzat elsődleges feladatának érezte a azon helyi lakosok foglalkoztatási lehetőségének megteremtését, akik életkorukból és végzettségükből adódóan hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon. Aggtelek közelsége által a községen áthaladó turisták megállítása merült fel elsődleges felvevőpiacként, melyhez a helyi termények és lakosság nyújtotta lehetőségek adták a kiindulási alapot. A háztartási zöldség- és gyümölcsfeldolgozás otthoni tapasztalatait terjesztették ki közösségi szintre, így a konyhakerti termesztés és feldolgozás, valamint a gyógynövénytermesztés lett a község lakóinak elsődleges feladata, melyek alapanyagul szolgálnak a helyben készülő lekvárok és szörpök elkészítéséhez. A lakosság által készített termékek a „Trizsi ízek” megjelölést kapják, melyeket helyi üzletben, valamint webshopon keresztül árúsítanak.

A megvalósítás által nyújtott társadalmi érték:

- Közmunkaprogram a helyi lakosság foglalkoztatása érdekében.
- Fiatalok elvándorlásának csökkentése érdekében értékteremtő munka biztosítása.
- Tevékenységek infrastrukturális feltételeinek fejlesztése, életminőség szintjének növelése.
- A házi készítésű, 100%-ban helyi alapanyagot használó termékek értékesítésével az előállítás fejlesztése és gyümölcsfeldolgozó kisüzem létrehozása.

A jó gyakorlat a mikro szintű esethez hasonlóan a helyi adottságok felhasználására épít, csupán a kivitelezés módja és az érintettek köre eltérő, szélesebb spektrumon valósul meg. A helyi termék előállítás nem csupán kis létszámú szövetkezeti/szervezeti formában valósulhat meg, hanem az önkormányzat fenntarthatóságával és a közmunkaprogram (kezdeten Start Mezőgazdasági Program) segítségével nagyobb közösség létfenntartását és összekovácsolódását is segítheti. A közös munka során a közösség fejlődése, társadalmi integrációja is folyamatos, valamint teret ad az önbecsülés és az önmagvalósítási készség növelésének is.

Makro szint⁹

A társadalmi innováció társadalmi vállalkozásokon keresztül történő előmozdítása Magyarországon az elsők között jelent meg. A társadalmi vállalkozások elterjedése az elmúlt évtizedben gyorsuló ütemű fejlődésen ment keresztül, a társadalmi értékek létrehozásának fontossága kiemelt figyelmet kap. Elsődleges célként jelenik meg a gazdasági, társadalmi és

⁸ Az esetleírás során nyilvánosan elérhető adatok kerültek feldolgozásra. Források: <http://nepesseg.com/borsod-abauj-zemplen/trizs>;

<http://www.trizsiizek.hu/>; <http://videkihalozat.eu/?p=12012>

⁹ A leírás során nyilvánosan elérhető adatok kerültek feldolgozásra. Források: <http://gazdasagfejlesztes.gov.hu/>;

<https://www.palyazat.gov.hu/>;

<https://www.nonprofit.hu/tudastar/tarsadalmi-vallalkozasokrol>

környezeti tényezők együttes pozitív hatásainak integrálása és a széleskörben megvalósítható társadalmi célok elősegítése. Leggyakoribb formája a nonprofit szervezetek üzleti tevékenységgel való kiegészítése, mely által olyan önfinanszírozási stratégia kialakítása történik meg, mely a szervezet küldetését támogatja, elősegítve a pénzügyi fenntarthatóságot. Magyarországon kiemelt támogatást kapnak a társadalmi célú vállalkozások, a Széchenyi 2020 program keretében „Társadalmi célú vállalkozások ösztönzése” pályázat is megvalósult a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) keretében. Ezen társadalmi innovációs tevékenységet is végző szervezetek változatos területeken vannak jelen, nemzeti szintű, régiós és közösségi tevékenységek is kialakításra kerültek a program keretében. A makro szintű társadalmi innovációs tevékenység területi kötöttségek nélkül az ország bármely pontján megvalósítható (amennyiben szükséges, a területnek megfelelő módosításokkal), az általa elérni kívánt eredmény a teljes lakosságra hatással lehet, megadva a lehetőséget a társadalmi, gazdasági és környezeti célok megvalósításához történő bekapcsolódásra.

Értékelés

A már megvalósított társadalmi innovációs akcióknak fontos szerepe van a folyamat lefolytatásában. A jó gyakorlatként definiált akció input adatként szolgálhat új társadalmi innovációs akciók megvalósításához, valamint a megvalósított akció eredménye is sok esetben jó gyakorlattá válik. Ezáltal a társadalmi innováció folyamatához kapcsolódó társadalmi tanulás körkörös jellegűvé válik, egy folyamat során elsajátított ismeretek és társadalmi tudás felhasználásra kerül a következő folyamat beazonosítása során. A jó gyakorlat legfőbb ismérve az ismételhetőség és bizonyos körülményekhez történő igazodási képesség, mely elengedhetetlen a társadalmi innovációs törekvések egyedi mivolta okán, minden szint, minden közösség, település, szervezet más és más jellemzőkkel, tulajdonságokkal bír, így a már megvalósított akció egy az egyben nem átvehető, annak bizonyos mértékű módosítása szükséges, alkalmazkodva a megvalósításhoz rendelkezésre álló körülményekhez. Azonban a jó gyakorlatok áttekintése jó alapot nyújthat a hasonló körülmények, erőforrások és szükségletek összehasonlításához, és kiindulópontként szolgálhat egy új megvalósítandó akció felé.

Megemlítendő azonban a mikro és mezó szintű társadalmi innovációs gyakorlatok bizonyos szintű függése a gazdasági helyzet vonatkozásában. Ezen innovációs gyakorlatok kiindulópontja elsődlegesen a kisközösség vagy település, melyek társadalmi tevékenysége és a társadalmi tevékenység által létrehozott érték nagymértékben függ az országban jelen lévő gazdasági helyzet alakulásától. Amennyiben akár kismértékű változás következik be a megszokott és előre kalkulált fenntartást segítő eszközök és tevékenységek körében, úgy ezen megvalósítók kevés esetben rendelkeznek megfelelő tartalékokkal a további működés zavartalan fenntartásának biztosítására. A helyi termékek készítésén és értékesítésén alapuló önfinanszírozási tevékenység egy kisebb gazdasági megingás esetén is beszűkítheti a termékek vásárlóinak körét, veszélyeztetve ezzel a tevékenységbe bevont foglalkoztatottak megtartását is, mely által a teljes társadalmi tevékenység hosszútávú fenntartása kerül veszélybe.

Köszönetnyilvánítás

A cikkben/előadásban/tanulmányban ismertetett kutató munka az EFOP-3.6.1-16-2016-00011 jelű „Fiatalodó és Megújuló Egyetem – Innovatív Tudásváros – a Miskolci Egyetem intelligens szakosodást szolgáló intézményi fejlesztése” projekt részeként – a Széchenyi 2020 keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Irodalomjegyzék

- BENEDEK, J., KOCZISZKY, GY., VERESNÉ SOMOSI, M., BALATON, K. (2016). Generating and Measuring Regional Social Innovation. *Theory Methodology Practice*, 12, 14-25.
- COLCHESTER, M., CHAO, S. (2014): Respecting free, prior and informed consent: Practical guidance for governments, companies, NGOs, indigenous peoples and local communities in relation to land acquisition. Food and Agriculture Organization of the United Nations. Elérhető: <http://www.fao.org/3/i3496e/i3496E.pdf> [Letöltve: 2020.06.28.]
- DEDIJER, S. (1984): Science- and Technology-related Social innovations in UNCSTD National Papers. In: Hedén, C. G., King A. (szerk.): *Social innovations for development*. Oxford, New York [etc.], Pergamon Press, pp. 57–92.
- KATONÁNÉ KOVÁCS, J., VARGA, E., NEMES, G. (2017): Fókuszban a társadalmi innováció folyamata a magyar vidéken. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 14, pp. 6-19.
- KOCZISZKY, GY., VERESNÉ SOMOSI, M., BALATON, K. (2015): Társadalmi innováció mérésének sajátosságai. „Mérleg és Kihívások” IX. Nemzetközi Tudományos Konferencia, Konferencia Kiadvány, Miskolc-Lillafüred, Magyarország, pp. 288-301.
- KOCZISZKY, GY., VERESNÉ SOMOSI, M., BALATON, K. (2017): A társadalmi innováció vizsgálatának tapasztalatai és fejlesztési lehetőségei. *Vezetéstudomány – Budapest Management Review*, 48 (6-7), pp. 15-19.
- LIN, C. Y. Y., CHEN, J. (2016): *The Impact of Societal and Social Innovation*. Springer Science+Business Media, Singapore.
- OSBURN, J., CARUSO, G., WOLFENSBERGER, W. (2011): The Concept of „Best Practice”: A brief overview of its meanings, scope, uses, and shortcomings. *International Journal of Disability Development and Education*, 58 (3), pp. 213-222.
- RAVELOSON, H., RAJOELISON, L. (2014): *Information and Knowledge Management: Key Practices for DRR Implementers*. Cooperazione Internazionale. Elérhető: <http://www.fao.org/3/i3772e/i3772E.pdf> [Letöltve: 2020.06.28.]
- SZÉKELY, CS. (2013): Innováció és kreativitás. *Gazdaság és Társadalom*, 5 (4), pp. 3-18.